

	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		КРАЄЗНАВСТВО І ТУРИЗМ			
		<i>обов'язковий компонент</i>			
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка				
Спеціальність	014.07 Середня освіта (за предметними спеціальностями)				
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)				
Освітня програма	Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»				
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)				
Форма навчання	денна				
Курс	II				
Семестр	III-IV				
Обсяг дисципліни	Кредити	5	Години	150	
	Лекційні			34	
	Практичні/семінарські			26	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			90	
Семестровий контроль	залік (3 семестр); екзамен (4 семестр)				
Викладач	Онойко Юрій Юрійович, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук				
Контактна інформація	geograf.cuspu@gmail.com				
Кафедра	кафедра філософії та соціальних наук				
Факультет	факультет психології та історії				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	Дисципліна «Краєзнавство і туризм» направлена на вивчення сутності, функцій, дисфункцій, історії розвитку, різноманіття напрямків, нормативно-правової основи, ресурсної бази такого складного соціально-економічного явища як туризм, а також форм і методів краєзнавчої роботи в школі				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	Головною метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних вмінь з організації та проведення краєзнавчо-туристичних заходів. Отримані знання та сформовані вміння знадобляться в подальшому під час навчальних польових географічних практик, під час організації краєзнавчо-туристичної діяльності в закладах освіти.				
Компетентності	Інтегральна компетентність (ІК) – здатність розв'язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти та організації краєзнавчо-туристичної роботи, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки, застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.. 2. Фахові (спеціальні) компетентності: ФК14 – здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності. ФК15 – здатність застосовувати знання теоретичних основ рекреаційної географії, краєзнавства та туризму в професійній діяльності, характеризувати закономірності просторової організації рекреаційних та туристичних ресурсів світу, окремих країн та України. ФК16 – здатність організовувати краєзнавчо-туристичну роботу				

	в закладах освіти, планувати та проводити краєзнавчо-туристичні заходи, розробляти туристичні маршрути і тури відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення, особливостей фізичного розвитку учнів. ФК17 – здатність організовувати шкільне та туристичне краєзнавство, проводити краєзнавчо-туристичні дослідження своєї місцевості, збирати, упорядковувати і використовувати краєзнавчі матеріали, працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації. ФК18 – здатність розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб, культури, релігії рекреанта, на підставі знань ресурсів рекреаційного регіону, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій; володіння методикою організації музейної справи.
Програмні результати (Чому можна навчитися)	У результаті вивчення дисципліни студент досягає таких програмних результатів навчання: ПРН6 – знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах. ПРНС1 – застосовує знання теоретичних основ рекреаційної географії, краєзнавства та туризму в професійній діяльності, характеризує закономірності просторової організації рекреаційних та туристичних ресурсів світу, окремих країн та України. ПРНС2 – моделює, організовує та проводить краєзнавчотуристичні заходи, вміє розробляти туристські маршрути та тури відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення, особливостей фізичного розвитку учнів. ПРНС3 – організовує шкільне та туристичне краєзнавство, проводить краєзнавчо-туристичні дослідження своєї місцевості, збирає, упорядковує і використовує краєзнавчі матеріали, вміє працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації. ПРНС4 – розробляє різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб, культури, релігії рекреанта, на підставі знань ресурсів рекреаційного регіону, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій; володіє методикою організації музейної справи.
Зміст дисципліни	Змістовний розділ №1. Туризм як соціально-економічна система. Теоретико-методологічні основи та історія розвитку туризму і шкільного краєзнавства Нормативно-правове регулювання туристичної діяльності в закладах освіти України. Тема 1. Сутність та особливості туризму. Функції туризму. Теоретико-методологічні основи краєзнавства. Тема 2. Історія розвитку туризму та шкільного краєзнавства у світі та Україні. Тема 3. Нормативно-правове забезпечення краєзнавчо-туристичної діяльності в закладах освіти. Змістовний розділ №2. Туристичні ресурси України як основа формування туристично-рекреаційного комплексу. Тема 3. . Сутність та значення туристичних ресурсів. Тема 4. Різноманіття та класифікація туристичних ресурсів.

	Тема 5. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси. Тема 6. Історико-культурні краєзнавчо-туристичні ресурси. Тема 7. Ресурси туристичної інфраструктури. Тема 8. Туристично-рекреаційне районування території України як основа дослідження туристичних ресурсів. Змістовний розділ №3. Організаційні форми та методичні особливості шкільного краєзнавства. Тема 9. Організаційні форми та основні напрями шкільної краєзнавчої роботи. Тема 10. Теоретико-методичні основи шкільної краєзнавчої екскурсії. Тема 11. Організація роботи туристсько-краєзнавчого гуртка. Тема 12. Шкільний музей як організаційно-методичний центр краєзнавчої роботи школярів і педагогів. Тема 13. Дидактичні особливості реалізації краєзнавчої складової в процесі вивчення шкільного курсу географії.
Критерії оцінювання роботи студентів	Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо. <u>Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:</u> – виступ з основного питання; – усна доповідь; – доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ; – участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; – аналіз джерельної та монографічної літератури; – письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо); – самостійне опрацювання тем; – підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів; – систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань. Максимальний бал за повну, вичерпну відповідь в усній або письмовій формі під час практичного заняття – 5 балів. Виконання практичних завдань та захист практичної роботи оцінюється максимум в 5 балів. Підготовка та захист реферативної роботи оцінюється максимум в 5 балів (при цьому враховується його зміст, оформлення, захист, анотація). Форми проведення контролю за окремими змістовними розділами під час вивчення дисципліни «Краєзнавство і туризм»: комплексна письмова контрольна робота та комплексне тестування. За комплексне тестування чи письмову контрольну роботу студенти максимум можуть отримати 20 балів. Контрольна

	робота містить в собі як питання теоретичного характеру, так і практичні завдання з вивчених тем. З дисципліни «Краєзнавство і туризм» передбачена такі форми семестрового контролю як залік, який проводиться у кінці 3 семестру та екзамен – на денній формі навчання в кінці 4 семестру. Максимальна кількість балів, яка може бути виставлена під час заліку, - 100 балів. Підсумкова кількість балів з дисципліни визначається як сума балів поточного та семестрового контролю. За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі: роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій за напрямком дисципліни, яка викладається, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали. Таким чином, щоб отримати підсумкову оцінку на заліку з курсу «Краєзнавство і туризм» (максимум 100 балів), студенти в процесі вивчення дисципліни повинні виконати всі практичні роботи, написати контрольні роботи, а також виконати завдання самостійної роботи, завдання науково-дослідної роботи (реферат, мультимедійна презентація), в усній або письмовій формі відповідати на поставлені питання під час практичних занять. У випадку отримання 35-59 балів (FX за шкалою ЄКТС) або 1-34 (F) за результатами семестрового контролю з дисципліни «Краєзнавство і туризм» студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Для окремих студентів у разі наявності поважних причин (стан здоров'я, участь в олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо), підтверджених документально, розпорядженням по деканату можуть встановлюватись індивідуальні терміни складання заліку. Так за умов хвороби студенти після виходу на навчання приносять довідку, завірену у медпункті Університету, та реєструють її протягом трьох днів у деканаті факультету. Після цього їм продовжують сесію. Також студенти мають право на повторне проходження семестрового контролю за умов конфліктної ситуації між студентом та викладачем. Для цього за дозволом ректора формується комісія із перескладання (три особи) та визначається нова дата контрольного заходу.
Політика курсу	Під час вивчення дисципліни «Краєзнавство і туризм» студенти мають регулярно відвідувати навчальні заняття згідно затвердженого розкладу або ж документально підтвердити важливу причину своєї відсутності (медична довідка, довідка з військомату, лист-клопотання щодо участі у певних культурно-масових, наукових, спортивних заходах тощо). В процесі навчання студенти мають дотримуватись принципів академічної доброчесності та загальноприйнятих норм етичної поведінки: зокрема не допускається з боку студентів списування, надання завідомо неправдивої інформації, фабрикація та фальсифікація даних, академічний плагіат та самоплагіат, несвоєчасне виконання чітко поставленого завдання, пропонування хабара викладачу, користування мобільним телефоном під час занять різної форми, а також іншими гаджетами під час контрольних заходів перевірки знань.

	Співпраця студента із іншими учасниками навчального процесу (викладачами, студентами, працівниками навчальних лабораторій, деканату, бібліотеки та ін.) має базуватись на принципах поваги, партнерства та взаємодопомоги, відповідальності, законності, соціальної справедливості, дотримання ділового етикету. Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу під час консультацій.
Інформаційне забезпечення	навчальні матеріали підвантажуються в Google Classroom за адресою: https://classroom.google.com/c/NTM3OTcxNDUxMDI1 ресурс для проведення онлайн-занять в Google Meet: https://meet.google.com/eus-ejtx-vzm онлайн-тестування відбувається на платформі Classtime: https://www.classtime.com Електронні джерела інформації: 1. Гаагська декларація Міжпарламентської конференції з туризму (Гаага, 10-14 квітня 1989 р.) [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_904#Text. – Назва з екрану. 2. ДСТУ 3862-99 Ресторанне господарство. Терміни та визначення. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nau.kiev.ua/nau10/ukr/getcnt.php?uid=1022.260.0&nobreak. 3. ДСТУ 4268:2003 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kurortservice.com/uploads/assets/file/per.pdf. 4. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до стандарту: http://www.ukrhotels.com/files/File/4269-2003.pdf. 5. ДСТУ 4281:2004 Заклади ресторанного господарства. Класифікація. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://3umf.com/doc/449/. 6. ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Терміни та визначення. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.prohotel.tv/forum/index.php?autocom=downloads&showfile=439. 7. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n72. 8. Закон України «Про повну загальну середню освіту» №764-IX від 13.07.2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text. 9. Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді». Офіційний сайт [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://onedrive.live.com/. 10. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про центр, будинок, клуб, бюро туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді,

	туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станцію юних туристів» [Електронний ресурс] - Режим доступу - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0010-03. 11. Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Харків : ХДАФК, 2016. – 358 с. – Режим доступу : http://journals.uran.ua/index.php/wissn055. 12. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджені наказом Державної туристичної адміністрації України від 16.03.2004 № 19 та зареєстровані в Мін'юсті України 02.04.2004 за № 413/9012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lawua.info/jurdata/dir206/dk206012.htm. 13. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання) із змінами і доповненнями, внесеними наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 3 вересня 2007 року № 207 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lawua.info/bdata2/ukr2303/index.htm та vileghas.ua/content/view/3878/36/lang,ukrainian/. 14. Указ Президента України «Про стратегію національно-патріотичного виховання» від 18 травня 2019 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025. 15. Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді. Офіційний сайт [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrjuntur.org.ua/. 16. Федерація спортивного туризму України. Офіційний сайт [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.fstu.com.ua/. 17. Хартія туризму [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_640#Text. – Назва з екрану.
Матеріально-технічне забезпечення	Ноутбук Packard Bell EASYNOTE TM85-JN-003RU 4Gb (1). Телевізор LG 42LA615V (1). Мультимедійний проєктор BenQ MS506 (1). Проекційний кран (1). Навчальна література. Базові джерела інформації: 1. Абрамов В. В. Історія туризму: підруч./ В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Харків: Видавництво «Форт», 2010. – 286 с. 2. Бугрій В.С. Шкільне краєзнавство в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) монографія / В. С. Бугрій. – Суми: МакДен, 2011. 3. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги-ХХІ, 2003. – 300 с. 4. Корнєєв О.В. Українські дослідники-краєзнавці / О.В. Корнєєв, В. П. Корнєєв. Видатні мандрівники, мореплавці та дослідники-краєзнавці. – Х.: Вид. гр. «Основа», 2005. – С. 176-215. 5. Костриця М. Ю. Шкільна краєзнавчо-туристична робота: Навч. посібник / М.Ю. Костриця, В.В. Обозний. – К.: Вища школа, 1985.

6. Костриця М.Ю. Шкільна краєзнавчо-туристична робота / М.Ю. Костриця, В.В. Обозний – К. Вища школа, 1995.
7. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. – К., Вища школа 1994.
8. Манько І.В. Реалізація краєзнавчого принципу в урочній та позакласній роботі з географії.- Кривий Ріг, 2009. – 36 с.
9. Навчальна програма з географії (10-11 клас). – К.: 2017.
10. Навчальна програма з географії (6-9 клас). – К.: 2017.
11. Нормативно-правові акти України з питань туризму: Збірник законодавчих та нормативних актів / Упор. М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.
12. Обозний В.В. Краєзнавство: Навч. посібник-практикум / В.В. Обозний – Вид. 2-ге, доп. – К.: Науковий світ, 2004.
13. Обозний В.В. Краєзнавство: Навчальний посібник-практикум / В. В. Обозний – К.: Міжнародна фінансова агенція, 1997. – 265 с.
14. Олішевська Ю.А. Основи краєзнавства: навчально-методичний посібник./ Ю.А. Олішевська. - К., 2011.
15. Організація туризму: підручник / І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Поколюдна та ін.; за ред. І. М. Писаревського. – Х.:ХНАМГ, 2008. – 541 с.
16. Пересічний О. В. Готельно-ресторанний бізнес, стан та перспективи розвитку. / О. В. Пересічний. – К.: Знання . – 2007. – 430 с.
17. Петранівський В.Л. Туристичне краєзнавство: Навч. посібник / В.Л. Петранівський, М.Й Рутинський / за ред. Ф. Д. Заставного. – 2-ге вид., К.: Знання, 2008.
18. Писаревський І. М. Матеріально-технічна база готелів: підручник / І. М. Писаревський, А. А. Рябев. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 276 с.
19. Писаревський І. М. Планування та організація туристських маршрутів: Підручник / І. М. Писаревський, М. В. Тонкошкур; Харків. нац. ун-т. міськ госпва. – Харків.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2011. – 304 с.
20. Про туризм: Закон України № 1282-IV – ВР від 18.11.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. С. 180.
21. Прокопчук В.С. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства / В.С. Прокопчук // Краєзнавство. – К., 2011- Вип.3. – С. 29- 35.
22. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В. С. Прокопчук. Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – К., Кам'янець-Подільський: Кондор, 2010.
23. Прус І.Т. Краєзнавча робота в школі / І. Т. Прус – К.: Рад. школа, 1984. – 112 с.

Додаткові джерела інформації:

1. Бугрій В.С. Проблема визначення вихідних понять теорії шкільного краєзнавства / В. С. Бугрій // Філософія науки: традиції та інновації, 2014, № 2 (10) – С. 106 – 113.
2. Бугрій В.С. Розвиток змісту та структури краєзнавчої освіти в основній та старшій школі України 1991-2010 рр.) / Освітологічний дискурс, 2014. - №4 (8). – С. 34-43.
3. Костриця М.Ю. Витоки географічного краєзнавства

в Україні // Географія та основи економіки в школі. – 2000. – № 1.- С.31-32. –№ 2. – С. 34-35.

4. Положення про туристсько-краєзнавчу експедицію «Краса і біль України» // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1992. – № 3. – С. 22-26.

5. Рудницька Н.Ю. Використання вчителями краєзнавчого матеріалу в навчально-виховному процесі: історико-педагогічний аспект / Н.Ю. Рудницька // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2003. – Вип.12 – С. 230-233.

6. Русова С. Дидактика / С. Русова // Вибрані педагогічні твори. – Кн. 2 – К.: Либідь, 1997.

7. Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навчальний посібник. – К.: «Рокор», 2001. – 200 с.

8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник / Т. Г. Сокол. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.

9. Тонкошкур М. В. Туристське країнознавство: Підручник / М. В. Тонкошкур, М. М. Поколюдна, І. Л. Полчанінова; Харк. нац. акад. міськ. госп.-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 475 с.

10. Федорченко В. К. Туристський словник-довідник: Навч. посіб. / В. К. Федорченко, І. М. Мініч – К.: Дніпро, 2000. – 160 с.

11. Фрей Л.В. Історія розвитку самодіяльного спортивно-оздоровчого туризму в Україні / Л.В. Фрей // Гуманітарний вісник. – 2014. – № 20. – С. 69–77.

12. Цибух В.І. Роль та значення спортивного туризму в соціально-економічному розвитку регіонів / В.І. Цибух // Туризм. – Київ, 2015. – Випуск II (58). – С. 104-108.

13. Шищенко П.Г. Сутність географічного краєзнавства / П. Г. Шищенко //Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2000. – № 42. – С. 1-2.